

Оксана ВОЛОШЕНЮК,

виконавчий директор
МБФ «Академія Української Преси»,
провідний мистецтвознавець
Інституту мистецтвознавства,
фольклористики та етнології
ім. М.Т. Рильського НАН України

Ідентифікаційне вікно:

Підсистема — навчальний процес
Вид інформації — методична
Вид документа — стаття
Шифр документа — 10.09.06.53.3.00

Запровадження в навчальний процес нових навчальних курсів і дисциплін потребує передусім навчально-методичного забезпечення, розроблення навчальних програм, відповідної навчально-методичної літератури як для учнів, так і для вчителів та викладачів. Новий підручник із медіаграмотності американських авторів видано в українському перекладі.

Критичне мислення у мультимедійному світі: досвід Національної асоціації освіти з медіаграмотності (США)

Медіаграмотність визнано однією з ключових навичок XXI століття надзвичайно великою кількістю інституцій — від релігійних до світових глобальних організацій. Саме навички з медіакомпетентності унеможливають сприйняття медіатекстів поза суспільним і політичним контекстом, і саме громадський попит — запорука функціонування незалежних медіа. На нашу думку, українське суспільство потребує цих навичок якраз тепер, у період громадсько-політичної кризи, коли медіаспоживач ніби потрапив у «воронку» інформаційних потоків. І навіть мислячі, освічені люди замість того, щоб самостійно дізнатися думку інших або навчитися розпізнавати, чи можна довіряти певній інформації, усе більше схильні передовіряти комусь роль гейткіперів-брамників, таких собі ключових посередників і розпорядників, що відкривають або закривають інформацію.

Від часу заснування (2002) міжнародний благодійний фонд «Академія Української Преси» (далі — АУП), створений українськими та німецькими журналістами, позиціонує себе як громадська організація, покликана підвищувати кваліфікацію українських журналістів і професійність ЗМІ, вбачаючи в цьому основний шлях до побудови системи вільних і демократичних медіа. Одним із напрямів досягнення міжнародних стандартів ми, зокрема, визначили видання серії «Бібліотека масової комунікації», у центрі якої — переклад чільних видань, як теоретичних, так і практичних посібників, що уможливають отримання українськими журналістами практичних навичок, загальноприйнятих у західному світі.

Саме АУП першою переклала українською та видала класичну працю німецького філософа й соціолога Н. Лумана «Реальність мас-медіа» (2010).

З 2010 року провідним напрямом діяльності АУП є розвиток та впровадження медіосвіти в Україні, позаяк медіаосвіта — один із усталених і апробованих способів формування попиту на якісний журналістський контент. АУП вбачає свою роль у впровадженні медіаосвіти в навчальний процес через формування та підтримку групи лідерів-медіапедагогів, залучення світового досвіду. Зокрема з 2013 року місія АУП звучить так: сприяти поінформованому та критичному сприйняттю медіа українським суспільством і дотриманню стандартів соціально-відповідальної журналістики. Ми усвідомили, що не може бути професійних медіа без поінформованого медіаспоживача. Видання посібників і кращих зразків міжнародного медіаосвітнього досвіду, відповідно, стало одним із пріоритетів організації.

Підручник для вчителя «Медіаграмотність»

Підручник для вчителів «Медіаграмотність» (2014) відомих американських медіапедагогів Сінді Шейбе і Фейз Рогоу став першим перекладом відомого міжнародного взірця медіаосвітньої літератури, який здійснила команда АУП. Книжка має підзаголовок «Критичне мислення у мультимедійному світі». Праця спирається на значну кількість практичних і теоретичних матеріалів і презентує освітній підхід до викладання медіаграмотності, який сформувався за останні три з половиною десятиліття в США. Цей підхід ґрунтується на базових принципах медіаосвіти: дослідження, грамотність та інтегрованість, які зафіксовані в «Ключових принципах освіти з медіаграмотності в США» — фундаментальному документі, розробленому Національною асоціацією освіти з медіаграмотності (NAMLE) 2007 року.

Американські колеги провели величезну синтезуючу роботу з узагальнення тридцятип'ятирічного досвіду викладання та укладання навчальних планів, а також використали найкращі зразки з теоретичного та практичного доробку багатьох країн, поглядів і дисциплін, щоб розробити освітній підхід, який би стосувався передусім

Медіаграмотність — це не просто додавання медіатехнології як техніки викладання або проведення заняття з аналізу медіа чи виконання (час від часу) проекту з вироблення медіа-продукту. Швидше, медіаграмотність (подібно до традиційної грамотності) — це розширений підхід до навчання; ми очікуємо від тих, кого навчаємо, що вони використовуватимуть навички медіаграмотності не лише поза школою, а й упродовж усього життя.¹

(Сінді Шейбе, Фейз Рогоу)

Сполучених Штатів Америки. На відміну від інших аналогічних видань, які здебільшого зосереджують увагу на викладанні медіа-

¹ Шейбе, С. Медіаграмотність. Критичне мислення у мультимедійному світі : підруч. для вчителя / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу ; пер. з англ. С. Дьома ; за заг. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. — К. : Центр вільної преси, Академія Української Преси, 2014. — С. 68.

грамотності, підручник «Медіаграмотність» фокусує увагу саме на використанні медіаграмотності в навчанні.

Як уже зазначалося, стрижневим документом, так би мовити, синтезуючою платформою підручника є, безумовно, «Ключові принципи освіти з медіаграмотності в США», які містять контент із широкого кола дисциплін, практики та досвіду: психологія, комунікація, теорія кіномистецтва, культурологія, мультикультурна освіта, охорона громадського здоров'я, досвід викладання в позашкільних закладах тощо. Автори опираються на принцип синтезу, який «подібно до самої медіаосвіти, є за своєю внутрішньою суттю міждисциплінарним, дає змогу створити культуру дослідження та розвідки»².

На нашу думку, українські медіапедагоги завдяки цій книжці отримають навички інтегрування медіаграмотності в різноманітні освітні практики, віднайдуть на сторінках видання багато ідей щодо заходів і чимало прикладів повних планів модельних занять. Але, якби можна було б одним висловом означити «меседж» підручника, то це було б «критичне мислення як декодування», себто набуття таких навичок із інтерпретації інформації, які дозволяють усю медійну інформацію розглядати в контексті сучасної суспільної свідомості та культури. Аналізувати, замислюватись і виступати співтворцем.

Витяг із окремих розділів підручника «Медіаграмотність. Критичне мислення у мультимедійному світі» наведено на компакт-диску

Див. додаток 1

Зміст підручника для вчителя «Медіаграмотність. Критичне мислення у мультимедійному світі»

Про авторів

Вступ

- Розширюючи поняття традиційної грамотності
- Виходячи за рамки захисту та реклами
- Підхід на основі навчального плану
- Медіаграмотність та освітні стандарти
- Ключові принципи освіти з медіаграмотності
- Задовольняючи сучасні та майбутні потреби освітян
- Як використовувати цю книжку
- Створення культури дослідження

Розділ 1. Що ми називаємо медіа?

- Книжки та інші звичайні медіа класної кімнати
- Визначення медіа
- Сутність медіамеседжів: головні концепції

Розділ 2. Що таке медіаграмотність?

- Визначення медіаграмотності: коло можливостей
- Тканина (структура) медіаграмотності
- Критична автономія: ідеал проти реальності
- Критичне мислення
- На перетині різних типів грамотності
- Чому грамотність?
- Візуальна грамотність
- Медіасловник
- Підсвідомі меседжі та медіаграмотність

² Там само, С. 43.

Розділ 3. Що таке освіта з медіаграмотності?

Мета освіти з медіаграмотності
Розвиток навичок дослідження
Використання ключових питань NAMLE
Критична грамотність
Розвиток навичок вираження
Як ми вчимо
Приклад: Навчання інтернет-безпеки на основі дослідницького підходу
У чому полягає відмінність інтегрованого підходу на основі навчального плану?

Розділ 4. Коли запитання стають відповіддю? Як навчити учнів аналізувати медіамеседжі

Поєднання декодування, розуміння та аналізу
Колективне прочитання медіамеседжів
Побудова навичок
Заохочення кількох прочитань
Вибір медіадокумента
Проведення декодування
Застереження
Приклад: Анотовані приклади декодування медіадокументів
Після декодування

Розділ 5. Загальні підходи до навчання медіаграмотності для всієї шкільної програми

Загальні методи інтеграції медіаграмотності
Приклад: Розроблення навичок відстежування
Інформаційна грамотність
Новинна грамотність, журналістика та останні події

Розділ 6. Інтеграція медіаграмотності до окремих підрозділів шкільної програми

Англійська мова і література (АМЛ)
Суспільні науки (історія, глобальні дослідження, політологія/цивільне право, економіка)
Природничі науки та екологія
Математика
Здоров'я та споживча освіта
Мистецтво (музика, образотворче мистецтво, театр, фотографія)
Фізичне виховання та спорт
Сучасні мови
Учні, які вивчають англійську
Міждисциплінарні підходи

Розділ 7. Плани уроків з медіаграмотності

План уроку № 1: «Знайомство з Африкою»
План уроку № 2: «Медіащоденники»
План уроку № 3: «Правда чи вигадка? Міські легенди та хибні переконання»
План уроку № 4: «Ураган»
План уроку № 5: «Білий рушник»
План уроку № 6: «Маніпуляції з новинами»
План уроку № 7: «Близькосхідні дебати»

Розділ 8. Чи це працює?

Проблеми оцінювання
Емпіричне дослідження
Звернення до контраргументів
Висновки

Розділ 9. «Звучить чудово, проте мені бракує часу!»

Подолання бар'єрів і чому воно цього варте
Знайти час
Приклад: Проект зі створення відео у другому класі
Подолання технологічних бар'єрів
Зміна парадигми
Тож навіщо перейматися?

Післямова**Куди рухатися далі?****Додатки**

Додаток А. Уривки з «Ключових принципів освіти з медіаграмотності в США»
Додаток Б. Розроблення уроку з медіаграмотності: список

Посилання**Кінцеві нотатки**